МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 159.9:616.89

Редакційна колегія:

М'ясоєдов В. В. – голова, ректор Харківського національного медичного університету, д.мед.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Савєльєва Н. М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. н., професор;

Кривошапка О. В. – проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, к.мед.н., доцент;

Наконечна О. А. – проректор з наукової роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Кадикова О. І. – декан І медичного факультету Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Абасалієва О. М. – в.о.зав кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, к. психол. н.;

Соколова І. М. – професор кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, д. психол. н.;

Забєліна О. С. – викладач кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету.

Клінічна психологія та психічне здоров'я: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 23 квітня 2026 р.). Харків : Харківський національний медичний університет, 2026. 116 с.

У збірнику представлено матеріали науковців, практичних психологів, викладачів, здобувачів вищої освіти та фахівців у сфері психічного здоров'я з різних регіонів України. Доповіді присвячено актуальним проблемам клінічної психології, психічного здоров'я, психотерапії, психологічної реабілітації, кризової та травмофокусованої допомоги, психосоціальної підтримки в умовах війни, а також сучасним підходам до професійної підготовки фахівців психологічного профілю.

Наукове видання рекомендовано науково-педагогічним працівникам, психологам-практикам, психотерапевтам, докторантам, аспірантам, магістрантам, здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться сучасними проблемами клінічної психології та збереження психічного здоров'я.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, а також за граматичні й стилістичні помилки.

УДК 159.9:616.89

ЗМІСТ

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ВЕТЕРАНАМ І ЇХНІМ СІМ'ЯМ У КЛІНІЧНОМУ ТА СОЦІАЛЬНОМУ ВИМІРАХ *Абасалієва О. М.*	9
ОСТЕОПАТИЧНІ ТЕХНІКИ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З РАС *Абасалієва О.М., Кузьменко Т.А.*	11
КОГНІТИВНА РИГІДНІСТЬ ЯК ФАКТОР ВРАЗЛИВОСТІ ТА РЕСУРС РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ *Абасалієва О.М., Панасюк К.К.*	12
ТІЛЕСНО ОРІЄНТОВАНІ ПІДХОДИ У РОБОТІ З ТРАВМАТИЧНИМ ДОСВІДОМ *Абасалієва О. М., Соколова І. М.*	13
РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ ТА СУЧАСНІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ПІДХОДИ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ДОПОМОГА *Абасалієва О. М., Чернова В. К., Забєліна О. С.*	14
ІНТЕГРАЦІЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ: ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У МОЛОДІ *Бєляєва Н.Є., Агаєва С.М.*	16
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТРИВОЖНОСТІ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ, ПСИХОЛОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ *Бєляєва Н.Є., Шопіна О.А.*	17
СОЦІАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ МОЛОДІ *Бєляєва Н.Є., Андерс В.М.*	18
ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ СТУДЕНТІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ *Бєляєва Н.Є., Величко Т.П.*	19
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ ЯК КЛЮЧОВА АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ *Бєляєва Н.Є., Козак О.В.*	20
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПСИХОЛОГІЧНИХ СТАДІЙ ПЕРЕЖИВАННЯ ГОРЯ ТА АДАПТАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ ОСОБИСТОСТІ *Бєляєва Н.Є., Курдюмова Д.Р.*	21
ПЕРВИННІ ПРОЯВИ ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ОНКОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ *Богдан Ж.Б., Лебеденко Д.Н.*	22
СТАТЕВІ ВІДМІННОСТІ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ТРИВАЛОГО ТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСУ *Борейко Ю.Г., Власюк А.В.*	23
ОБМЕЖЕННЯ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ЯК ФАКТОР УСКЛАДНЕННЯ ПСИХІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ *Бровченко А. К.*	24
ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ РИЗИКУ РОЗВИТКУ ТРИВОЖНИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ *Бублієнко К.Ю., Маннапова К.Р.*	25
ПОСТТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ ЯК ФАКТОР АДАПТАЦІЇ ОСІБ З МІГРАЦІЙНИМ ДОСВІДОМ *Булавіна С. І., Красіна Г.В.*	26
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРИХИЛЬНОСТІ ДО ЛІКУВАННЯ У ОСІБ ІЗ НАРКОЗАЛЕЖНІСТЮ *Бурч С. Д., Ломакін Г. І.*	28

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ВЕТЕРАНАМ І ЇХНІМ СІМ'ЯМ У КЛІНІЧНОМУ ТА СОЦІАЛЬНОМУ ВИМІРАХ

Абасалієва О. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

У умовах тривалої війни проблема психологічної допомоги ветеранам і їхнім сім'ям набуває особливої соціальної та наукової значущості. Повернення військовослужбовців до мирного життя супроводжується складними процесами адаптації, що пов'язані з пережитим травматичним досвідом, змінами у системі цінностей, емоційними труднощами та порушеннями соціального функціонування. Як зазначає Дж. Шей (Дж. Шей, 1994), досвід війни може спричиняти не лише посттравматичні симптоми, але й так звану моральну травму, яка пов'язана з порушенням базових етичних переконань і довіри до світу.

Особливістю даної проблематики є те, що психологічні наслідки війни поширюються не лише на самих ветеранів, але й на членів їхніх сімей, які також переживають вторинний травматичний стрес, емоційне виснаження та труднощі у взаємодії. Травматичний досвід має тенденцію впливати на міжособистісні відносини, змінюючи моделі прив'язаності та комунікації. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці комплексних підходів до психологічної допомоги, які враховують як клінічний, так і соціальний виміри.

Психологічна допомога ветеранам передбачає багаторівневий підхід, що включає діагностику, психотерапевтичне втручання та соціальну реінтеграцію. На клінічному рівні важливим є своєчасне виявлення посттравматичного стресового розладу, депресії, тривожних і адиктивних розладів. Сучасні підходи до діагностики базуються на використанні стандартизованих критеріїв і психодіагностичних інструментів, що дозволяють оцінити ступінь порушень і визначити індивідуальну траєкторію допомоги.

Психотерапевтична робота з ветеранами має бути поетапною і враховувати принципи травмоінформованого підходу. На першому етапі ключовим завданням є стабілізація стану клієнта, формування відчуття безпеки та розвиток навичок саморегуляції. Лише після цього можливий перехід до опрацювання травматичного досвіду. Ефективна робота з травмою повинна включати три основні етапи, а саме стабілізацію, опрацювання травматичних спогадів та реінтеграцію особистості.

Серед найбільш ефективних психотерапевтичних підходів у роботі з ветеранами виділяють когнітивно-поведінкову терапію, терапію прийняття та відповідальності, метод десенсибілізації та репроцесінгу рухами очей, а також тілесно орієнтовані практики. Значущим є формування психологічної гнучкості, що дозволяє ветеранам адаптуватися до нових умов життя, не уникаючи складних переживань, але й не підпорядковуючи їм власну поведінку.

Окремого значення набуває робота з сім'ями ветеранів, оскільки сімейна система часто зазнає суттєвих змін унаслідок повернення військовослужбовця з бойових дій. Можуть виникати труднощі у комунікації, конфлікти, відчуження, а також нерозуміння специфіки переживань ветерана. Відновлення емоційного контакту та безпечної прив'язаності є ключовим завданням сімейної психотерапії.

У соціальному вимірі психологічна допомога передбачає створення системи підтримки, що включає ветеранські простори, групи взаємодопомоги, програми професійної реабілітації та інтеграції у громаду. Важливим є також розвиток програм «рівний рівному», які сприяють зниженню стигматизації та формуванню довіри. Як підкреслює В. Неш (В. Неш, 2011), соціальна підтримка є одним із найважливіших факторів відновлення після травматичного досвіду.

Ефективна психологічна допомога ветеранам і їхнім сім'ям повинна поєднувати клінічні інтервенції з соціальними заходами, спрямованими на відновлення функціонування особистості та її включення у суспільне життя.

Отже, психологічна допомога ветеранам і їхнім сім'ям є складним багаторівневим процесом, що вимагає інтеграції клінічних і соціальних підходів. Встановлено, що наслідки

травматичного досвіду війни проявляються як на індивідуальному, так і на сімейному рівнях, що зумовлює необхідність комплексного підходу до їх подолання.

Ефективна допомога передбачає своєчасну діагностику, поетапну психотерапевтичну роботу, розвиток навичок саморегуляції та психологічної гнучкості, а також залучення соціальних ресурсів підтримки. Особливу роль відіграє робота з сім'єю ветерана, спрямована на відновлення емоційних зв'язків і покращення взаємодії.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці інноваційних моделей психосоціальної підтримки ветеранів, що враховують специфіку українського контексту, а також у вивченні ефективності різних форм допомоги з метою їх подальшого вдосконалення.

ОСТЕОПАТИЧНІ ТЕХНІКИ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З РАС

Абасалієва О.М., Кузьменко Т.А.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

За даними сучасних епідеміологічних досліджень, поширеність розладів аутистичного спектра постійно зростає. РАС розглядається як нейророзвит-ковий розлад, що характеризується порушеннями соціальної комунікації, обмеженими інтересами та повторюваними формами поведінки (Lord C., 2020).

Окрім поведінкових особливостей, у значної частини дітей з РАС спостерігаються порушення моторної координації, постурального контролю та сенсорної інтеграції (Fournier K., 2010). Такі особливості можуть впливати на формування адаптивних навичок, мовлення та соціальної взаємодії.

У зв'язку з цим актуальним є пошук комплексних методів допомоги, які враховують взаємозв'язок психічних і тілесних процесів у розвитку дитини.

Дослідження сенсомоторного розвитку дітей з РАС демонструють, що порушення моторної координації є поширеним супутнім проявом аутизму (Fournier K., 2010). Також відзначаються труднощі інтеграції сенсорної інформації, що впливають на поведінку та навчання (Ayres A., 2005). У сучасній літературі підкреслюється важливість раннього втручання та міждисци-плінарної підтримки дітей з РАС (Lord C., 2020). У рамках таких підходів розглядаються різні тілесно-орієнтовані методи, спрямовані на нормалізацію сенсорної регуляції, м'язового тонусу та постурального контролю.

Остеопатичний підхід базується на концепції взаємозв'язку структури та функції організму і розглядає організм як цілісну систему взаємодії структурних та функціональних компонентів (Chila A., 2011). У деяких дослідженнях описано застосування остеопатичної мануальної корекції при різних неврологічних станах, що може сприяти покращенню функціонального стану нервової системи (Cerritelli F., 2015).

Розвиток дитини з розладами аутистичного спектра характеризується комплексними порушеннями, що охоплюють не лише сферу соціальної взаємодії та комунікації, але й базові механізми сенсомоторної регуляції. У сучасних дослідженнях підкреслюється, що функціонування психіки дитини безпосередньо пов'язане з рівнем розвитку тілесних процесів, зокрема сенсорної інтеграції, м'язового тонусу та постурального контролю (Ayres A., 2005).

У межах нейропсихологічного підходу зазначається, що недостатність обробки сенсорної інформації може призводити до формування дезоргані-зованих поведінкових реакцій, труднощів концентрації уваги та зниження здатності до довільної регуляції діяльності. Це створює додаткові бар'єри для включення дитини у психолого-педагогічні програми розвитку.

Українські дослідження в галузі спеціальної психології та корекційної педагогіки також вказують на значущість тілесного компонента у розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Зокрема, наголошується, що порушення м'язового тонусу, координації рухів та просторової орієнтації можуть виступати чинниками, що ускладнюють формування вищих